

Financijska pismenost kroz radionicu „Financijska detektivska igra“

Financial literacy through the workshop "Financial Detective Game"

Marijana Špoljarić¹, Marko Hajba¹, Vlado Halusek², Anita Martinčević³

¹Veleučilište u Virovitici, Matije Gupca 78, Virovitica, Hrvatska, marijana.spoljaric@vuv.hr, marko.hajba@vuv.hr

²Sveučilište Sjever, Trg dr. Žarka Dolinara 1, Koprivnica, Hrvatska, vhalusek@unin.hr

³OŠ Josipa Kozarca, Nikole Šubića Zrinskog 2, Slatina, Hrvatska, anita.jukic3@skole.hr

Sažetak

Financijska pismenost ključna je za gospodarsku stabilnost i razvoj zbog toga je sve veća potreba za formalnim i neformalnim obrazovanjem o financijama. Povodom dana broja π u OŠ Josipa Kozarca u Slatini organizirana je radionica „Financijska detektivska igra“ za učenike šestih razreda. Kroz interaktivno iskustvo, učenici su učili o postavljanju financijskih prioriteta, budžetiranju, štednji i posljedicama financijskih odluka. Radionica je obuhvaćala teorijska znanja i praktične vježbe. Kroz razne scenarije učenicima je omogućeno razvijanje kritičkog razmišljanja i financijskih vještina. Učenici su bili podijeljeni u timove i radili su na slučajevima poput „Nestali novčići za sladoled“, „Iznenadni rođendanski poklon“, „Tajanstvena kupovina aplikacija“ i „Tajanstveni nestanak džeparca“. Svaki tim je analizom situacije i razvojem strategija za štednju i odgovorno trošenje stjecao znanja koja su korisna za svakodnevni život. Evaluacija radionice pokazala je visoko opće zadovoljstvo učenika. Radionica je doprinijela razumijevanju važnosti financijskog planiranja i potaknula interes učenika za slične edukativne aktivnosti u budućnosti. Integracija ovakvih radionica u školske kurikulume može značajno unaprijediti financijsku pismenost među mladima.

Ključne riječi

financijska pismenost, financijske vještine, matematika, radionica

Abstract

Financial literacy is needed for economic stability and progress, which requires an increasing demand for both formal and informal financial education. In celebration of Pi Day, a workshop titled "Financial Detective Game" took place at Josip Kozarac Elementary School in Slatina for sixth-grade learners. Students learned more about setting financial priorities, budgeting, saving, and the affects of financial actions through an interactive experience. The workshop included theoretical instruction and application in practice. Students have the opportunity to cultivate critical thinking and financial literacy through diverse settings. The kids were organized into teams to address issues including "Missing Ice Cream Coins," "Sudden Birthday Present," "Mysterious App Purchase," and "Mysterious Disappearance of Pocket Money." By analysis of situations and the creation of strategies for saving and smart spending, each team acquired information applicable to daily life. The assessment of the session indicated a good level of student satisfaction overall. The session enhanced comprehension of the importance of financial planning and encouraged students' interest in similar educational activities in the future. Incorporating such programs into school curricula can significantly improve financial literacy among youths.

Keywords

financial literacy, financial skills, mathematics, workshop

Uvod

Jedan od ključnih faktora gospodarske stabilnosti i razvoja jest financijska pismenost. S obzirom na sve dinamičnije promijene i sve veću pojedinačnu odgovornost za financijsko upravljanje potreba za formalnim i neformalnim obrazovanjem o financijskoj pismenosti sve su veće. Prema Nacionalnom strateškom okviru financijske pismenosti potrošača za razdoblje od 2021. do 2026. godine (Vlada Republike Hrvatske, 2021) u Republici Hrvatskoj potrebno je povećanje znanja o ekonomskim i financijskim pojmovima, vođenju osobnog računa ili obiteljskog računa o prihodima i troškovima, osvještavanje o financijskim rizicima, financijskim planovima za mirovinu te pripremljenost za neočekivane događaje (razvod, bolest, nezaposlenost, i sl.). Temelj unapređenja financijske pismenosti u obrazovnim institucijama u Republici Hrvatskoj predviđen je kroz međupredmetnu temu „Poduzetništvo“ koja se ostvaruje zajedno s odgojno-obrazovnim ishodima raznih nastavnih predmeta (Primorac Krmpotić, 2020). Jedan od načina osvještavanja i obrazovanja mladih unutar obrazovnih institucija moguć je i kroz projektne dane i radionice.

Financijski obrazovaniji pojedinci donose bolje financijske odluke a samim tim osiguravaju si veću financijsku sigurnost. Financijski pismeni pojedinac, prema OECD-u, ima znanje i razumije financijske koncepte i rizike. Posjeduje vještine, motivaciju i samopouzdanje za primjenu financijskog znanja i razumijevanja s ciljem donošenja učinkovitih odluka u nizu različitih financijskih konteksta s ciljem poboljšanja svoje dobrobiti i dobrobiti društva (Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja, 2014). Cilj ovog rada je istražiti kakav interes imaju učenici šestog razreda osnovne škole u rješavanje različitih slučajeva povezanih s odgovornim financijskim ponašanjem. Radionica kombinira teoretska znanja i praktične vježbe koje sudionicima omogućavaju stjecanje znanja kroz interaktivno iskustvo. Detaljno će se opisati sadržaj i struktura radionice, provedene aktivnosti, analizirat će se rješenja učenika na postavljene probleme te njihova ocjena radionice. Radionica je provedena tijekom obilježavanja Svjetskog dana matematike i Dana broja π u trajanju od 120 minuta u jednoj osnovnoj školi u Virovitičko-podravskoj županiji.

Rad pridonosi obogaćivanju odgojno-obrazovnih ishoda aktivnostima koje učenicima omogućuju višu razinu financijske pismenosti te daje praktične preporuke za implementaciju sličnih radionica u osnovnim školama. Opisani rezultati pridonijet će

lakšoj i boljoj integraciji financijske pismenosti u školske kurikulume.

Nakon uvoda slijedi pregled relevantne literature, opisana je metodologija i rezultati provedene ankete.

1. Teorijski okvir

Ulaskom u 21. stoljeće financijska pismenost dobiva na sve većoj važnosti jer omogućava pojedincu učinkovito upravljanje svojim financijskim resursima i donošenju odluka o financijskim ulaganjima što pridonosi njegovoj ekonomskoj stabilnosti i blagostanju. Sve je veća pojedinačna odgovornost za financijsko upravljanje a samim tim i stav kad bi se svi pobrinuli za sebe, svi bi bili zbrinuti. Financijska tržišta i proizvodi su sve složeniji i za njihovo razumijevanje prije svega potrebno je razumjeti definiciju financijske pismenosti.

Financijska pismenost prema OECD-u je kombinacija financijske svijesti, znanja, vještina, stavova i ponašanja potrebnih za donošenje zdravih financijskih odluka i konačno postizanje osobnog financijskog blagostanja (OECD, 2023). Federal Reserve definira financijsku pismenost kao sposobnost donošenja informiranih sudova i odluka u vezi s upravljanjem osobnim financijama. To uključuje razumijevanje i korištenje raznih financijskih vještina, uključujući osobno upravljanje novcem, razumijevanje kredita i dugova te planiranje budućih financijskih potreba (Federal Reserve, 2024.). Financijska pismenost su vještine, znanje i alati koji omogućuju ljudima donošenje individualnih financijskih odluka i djelovanje kako bi postigli svoje ciljeve (U.S. Department Of The Treasury, 2019). Jump\$tart Coalition for Personal Financial Literacy (2011) definira financijsku pismenost kao sposobnost pojedinca u korištenju znanja i vještina kako bi učinkovito upravljali financijskim resursima za osobnu financijsku dobrobit. National Endowment for Financial Education financijsku pismenost definira kao sposobnost korištenja znanja i vještina za učinkovito upravljanje financijskim resursima tijekom cijelog života radi postizanja financijskog blagostanja (NEFE, 2021). U Nacionalnom strateškom okviru financijske pismenosti potrošača za razdoblje od 2021. do 2026. godine Vlada Republike Hrvatske usvaja pojam financijske pismenosti na sljedeći način „Financijska pismenost je kombinacija znanja, vještina, stavova i ponašanja potrebnih za donošenje ispravnih financijskih odluka u postizanju osobne financijske dobrobiti“.

Navedene su definicije financijske pismenosti nekih od vodećih organizacija. Kako bi dublje razmotrili ovaj pojam osvrnut ćemo se poimanju financijske pismenosti znanstvene zajednice. Financijska pismenost uključuje znanje, obrazovanje, sposobnost, kompetencije i odgovornost istovremeno (Zait i Bertra, 2014). Znanstvena zajednica i organizacije još uvijek se nisu složili oko univerzalne definicije financijske pismenosti što ostavlja istraživačima slobodu kod definiranja a samim tim i mjerenja financijske pismenosti na način koji je njima najprikladniji (Remud, 2010). Zbog toga Remund (2010) dijeli dotadašnje definicije financijske pismenosti u četiri kategorije: (1) znanje o financijskim konceptima, (2) sposobnost upravljanja osobnim financijama, (3) vještina donošenja financijskih odluka i (4) povjerenje u planiranje budućih financija.

Barbarić i Lučić (2018.) preuzimaju definiciju Affuenza i definiraju financijsku pismenost kao kombinaciju stečenog financijskog znanja i usvojenih financijskih vještina koje su potrebne za učinkovito upravljanje financijskim resursima da bi se postigla dugoročna financijska sigurnost. Ferković (2021.) smatra da si financijski pismen ako znaš kako novac zaraditi, kako ga trošiti, kako oplemeniti i ukrotiti da radi za tebe. Pri tome naglašava kako financijska pismenost znači donijeti pametne i odgovorne odluke u stvarnim životnim situacijama vezanim uz novac.

Prema Thomas i sur. (2016) proces učenja o financijama trebao bi uključivati tri aspekta: kognitivni, afektivni i psihomotorički. Potrebno je razviti model učenja o financijama koji potiče aktivnost učenika u upravljanju njihovim financijskim aktivnostima. Strategije koje su primjenjive u osnovnim školama temelje se na pripremanju relevantnih nastavnih materijala, postavljanju pitanja o financijskoj pismenosti i primjenom inovativnih medija (Rachmadyanti, 2023). Za razliku od njih, pristupi koji se oslanjaju na generičke sadržaje i očekivanja vezana za akumulaciju bogatstva Brimble i Blue (2015) smatraju neprikladnima za sve sudionike. I zbog toga je važno prilagoditi edukacije individualnim životnim ciljevima i financijskim situacijama koje su primjerene životnoj dobi sudionika odnosno, financijskim situacijama u kojima se i sami mogu naći. Pri tome takva vrst edukacije treba uključivati kritičko mišljenje i refleksiju. Iskustveno učenje kroz aktivnosti i primjenu naučenih financijskih konceptata u simuliranim situacijama dio su mnogih provedenih financijskih programa (Rachmadyanti, 2023;). Većina njih pokazala su pozitivna kratkoročni

učinak na financijsko znanje i stavove učenika, ponajviše to je vidljivo kod programa u kojima su koristili simulirane situacije (Amagir i sur. 2018., Nanda i sur. 2023). Kuzma i sur. (2022) smatraju kako interaktivne radionice stvaraju praktična iskustva koja omogućavaju učenicima aktivnosti koje pomažu boljem razumijevanju financijskih konceptata prije svega zbog praktičnih primjena naučenog gradiva.

2. Metode

"Financijska detektivska igra" je interaktivna radionica dizajnirana uz pomoć ChatGPT-a za učenike šestih razreda osnovne škole koja pruža praktično iskustvo u rješavanju slučajeva povezanih s neodgovornim financijskim ponašanjem. Cilj igre je osvijestiti učenike o važnosti postavljanja prioriteta u financijskom trošenju, osnovama financijskog planiranja, uključujući budžetiranje i štednju, te kako svakodnevne odluke o trošenju utječu na financijsku dobrobit. Ova igra potiče na kritičko razmišljanje o posljedicama financijskih odluka i primjenu matematičkih vještina u izradi budžeta i planiranju štednje. Na temelju cilja igre napisani su ishodi:

Učenik procjenjuje prioritete u financijskom trošenju.

Učenik analizira financijske odluke u različitim scenarijima.

Učenik koristi matematičke vještine za izradu budžeta, izračunavanje troškova i planiranje štednje.

Na početku radionice sudionicima je objašnjeno što su financijski ciljevi, novac, budžet, razlike između želja i potreba te važnost štednje. Presentacija osnovnih pojmova financijske pismenosti i uloga koje su dodijeljene unutar tima trajala je 10 minuta. Dvadeset učenika bilo je podijeljeno u četiri tima po pet učenika. Pošto su članovi tima bili iz različitih razreda nakon prezentacije upoznali su se i dogovorili kako se zove njihov tim. Odabrani naziv tima trebao je biti povezan sa bilo kojim pojmom vezanim za financije za kojeg su učenici dosada čuli (kamatna stopa, banka, kredit, euro, kuna,...). Uloge unutar tima dodjeljene su izvlačenjem papira na kojemu je pisala jedna od uloga osmišljena kako bi potaknule suradnju i odgovornost. Uloge unutar tima su:

- Voditelj tima/kapetan detektiva koordinirao je aktivnostima tima i osiguravao je pravo na sudjelovanje svih članova.
- Financijski analitičar je analizirao financijske aspekte slučaja.
- Istraživač je tražio dodatne informacije koje bi mogle pomoći u rješavanju slučaja.

- Zapisničar je vodio bilješke tijekom rasprava i istraživanja.
- Kreativni direktor je bio odgovoran za prezentaciju rješenja opisane situacije.

Raspoređeni po timovima učenici su preuzeli uloge financijskih detektiva. Analizirali su svatko svoju situaciju koju su dobili opisanu na papiru:

- „Nestali novčići za sladoled” istražuje utjecaj svakodnevnih malih troškova na štednju. Nakon definiranja financijskog problema na temelju mjesečnih primanja i izdataka učenici su trebali osmisliti strategije štednje. Primjerom se htjela podići svijest o utjecaju takozvanih malih troškova koji značajno utječu na financijsku stabilnost.
- "Iznenadeni rođendanski poklon" bavi se problemom trenutnog nedostatka novčanih sredstava i prikupljanje istog u što kraćem roku. S obzirom da je situacija postavljena na način da se nikako ne mogu prikupiti novčana sredstva u zadanom roku od učenika se očekivalo da na kreativan način dođu do cilja odnosno, smisle čime iznenaditi prijatelja za rođendan bez utrošenog novca te osmisliti strategiju štednje kako se situacija ne bi ponovila.
- "Tajanstvena kupovina aplikacija" opisuje problem nekontroliranog trošenja u digitalnom okruženju. Učenici nakon analize trenutnog stanja trebaju osmisliti načine na koji će otplatiti nastali dug. Problemom se željelo osvijestiti važnost praćenja osobnih troškova i izbjegavanje impulzivne kupovine.
- Još jedan problem nepažnje u trošenju opisuje "Tajanstveni nestanak džeparca". Učenicima se željela obratiti pažnja na „nevidljive“ troškove koji su mali no na kraju zadaju jako velike probleme. Opisano situaciju učenici su rješavali osmišljavanjem modela ponašanje koje pojedinac može usvojiti kako bi kontrolirao svoju potrošnju.

Timovi su 30 minuta rješavali zadane situacije i istraživali alternative lošim financijskim odlukama predstavljenim u slučaju. Na ovaj način razvijali su strategije za štednju, budžetiranje i odgovorno trošenje. Ovakvim načinom rada željelo se saznati kako će se sudionici snaći u zadanim financijskim situacijama.

Nakon rješavanja slučaja 20 minuta su pripremali kreativni prikaz dobivenog financijskog slučaja na temelju kojeg su prezentirali problem i

strategije za poboljšanje financijskog ponašanja. Svaki tim prezentirao je svoj slučaj u pet minuta.

Razgovorom o važnosti odgovornog upravljanja novcem u deset minuta je zaključena radionica koju su učenici na kraju ocijenili rješavanjem anketnog upitnika o zadovoljstvu provedene radionice. Anketom su se prikupile povratne informacije od sudionika o njihovom iskustvu i dojmu o radionici. Različiti aspekti radionice ocjenjivani su Likertovom skalom od 1 (ne slažem se) do 5 (slažem se). Pitanja su bila o korisnosti sadržaja za učenje o financijskoj pismenosti, organizaciji i razumljivosti sadržaja radionice, detaljnost informacija o financijskom planiranju, budžetiranju i štednji te kako je radionica utjecala na razumijevanje važnosti financijskog planiranja u stvarnom životu. Također se sudionike pitalo kako su scenariji korišteni u radionicama njima pomogli u razumijevanju pojmova financijske pismenosti. Tri pitanja bila su otvorenog tipa u kojima su sudionici mogli izraziti što im se svidjelo, što im se nije svidjelo, te na kakve bi još radionice željeli ići. Prikupljeni podaci analizirani su pomoću Excela i ChatGPT-a za razvrstavanje otvorenih pitanja. Cilj ankete je procijeniti učinkovitost i kvalitetu radionice o financijskoj pismenosti, te prikupiti povratne informacije od sudionika kako bi se identificirale snage i slabosti radionice, kao i područja za poboljšanje, zbog toga je postavljeno pitanje:

Kako sudionici ocjenjuju učinkovitost i kvalitetu radionice o financijskoj pismenosti te koji su ključni elementi koji doprinose njihovom zadovoljstvu ili nezadovoljstvu radionicom?

Na temelju pitanja osmišljene su hipoteze:

Hipoteza 1: Sudionici ocjenjuju sadržaj radionice korisnim za njihovo učenje o financijskoj pismenosti (ocjene 4 i 5).

Hipoteza 2: Primjeri i scenariji korišteni tijekom radionice pomogli su sudionicima razumjeti pojmove financijske pismenosti (ocjene 4 i 5).

Hipoteza 3: Sadržaj radionice bio je dobro organiziran i lako razumljiv (ocjene 4 i 5).

Hipoteza 4: Radionica je pružila korisne informacije koje sudionici mogu primijeniti u stvarnom životu (ocjene 4 i 5).

Hipoteza 5: Sveukupna ocjena radionice će biti visoka (većina ocjena će biti 4 ili 5).

3. Rezultati

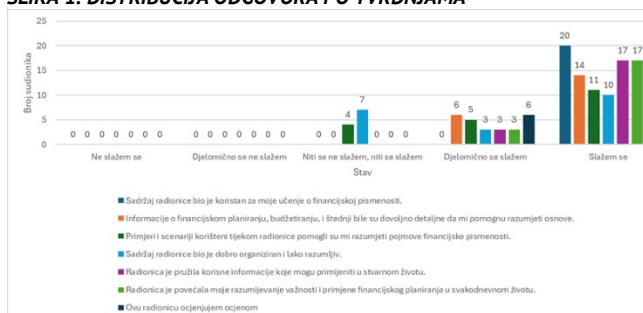
Za svaku opisanu financijsku situaciju sudionici su prepoznali glavne financijske probleme i računom potkrijepili sve potrebne izračune troškova i štednje. Prepoznali su na koji način svakodnevni troškovi

utječu na sposobnost štednje. Neke od predloženih strategija za upravljanje novcem su: vođenje bilješki troškova, smanjenje kupovine proizvoda na način da se ne kupuje svaki dan, odlazak u trgovinu s onoliko novca koliko se planira potrošiti, smanjiti vrijeme provedeno na mobitelu i povećati vrijeme provedeno s obitelji. Kreativnost u rješavanju problema sudionici su pokazali predlaganjem alternativnih rješenja za darove (izraditi čestitku ili poklon, pokloniti nešto što još nisi otvorio i ne koristiš) i kako izbjeći financijske situacije u budućnosti (postaviti mjesečne ciljeve štednje s obzirom na rođendan i sl.).

Sudionici su razvili konkretne planove štednje za postizanje financijskih ciljeva (npr. koliko novca treba štedjeti svaki dan ili tjedan da bi se kupila knjiga ili video igra). Svaka financijska situacija zahtjevala je refleksiju na vlastite financijske navike u kojem su sudionici mogli primijeniti naučeno na vlastite situacije.

Prema distribuciji odgovora (sl. 1) svih 20 sudionika slaže se s tvrdnjom „Sadržaj radionice bio je koristan za moje učenje o financijskoj pismenosti“. Njih 14 se slaže, a šestero djelomično slaže kako su informacije o financijskom planiranju, budžetiranju, i štednji bile su dovoljno detaljne da mi pomognu razumjeti osnove. S tvrdnjom „Primjeri i scenariji korišteni tijekom radionice pomogli su mi razumjeti pojmove financijske pismenosti.“ slaže se 11 sudionika, petero ih se djelomično slaže, a njih četvero se niti ne slaže niti slaže sa tvrdnjom. Da je sadržaj radionice dobro organiziran i lako razumljiv slaže se 10 sudionika, troje ih se djelomično slaže, a sedmero ih se ni ne slaže niti se slaže. Radionica je pružila korisne informacije koje se mogu primijeniti u svakodnevnom životu slaže se 17 sudionika, a njih troje se djelomično slažu. Radionica je povećala moje razumijevanje važnosti i primjene financijskog planiranja u svakodnevnom životu je tvrdnja s kojom se slaže 17 sudionika, dok ih se njih troje djelomično slažu s tom tvrdnjom. Ocjenom 5 radionicu ocjenjuje 14 sudionika, a njih šest ih ocjenjuje ocjenom 4.

SLIKA 1. DISTRIBUCIJA ODGOVORA PO TVRDNJAMA

Izvor: Autori

Na temelju dobivenih statističkih podataka provedbom ankete o zadovoljstvu provedene radionice dobiveni su statistički parametri prikazani u tablici 1. Najčešće dana ocjena za sve postavljene tvrdnje je 5 što sugerira na visoko zadovoljstvo sudionika radionicom. Medijan za šest postavljenih tvrdnji je 5, dok je za organizaciju sadržaja i razumljivost radionice ocjenjeno ocjenom 4.5. Prosječna ocjena za svaku tvrdnju o radionici je između 4.15 i 5. Najniža prosječna ocjena je na pitanje vezano za organizaciju i razumljivost sadržaja radionice što ukazuje na postojanje nižih ocjena.

TABLICA 1. DESKRIPTIVNI POKAZATELJI ANALIZE ANKETE

Izjave	Mo	Me	AS	SD
Sadržaj radionice bio je koristan za moje učenje o financijskoj pismenosti.	5	5	5.00	0
Informacije o financijskom planiranju, budžetiranju, i štednji bile su dovoljno detaljne da mi pomognu razumjeti osnove.	5	5	4.70	0.47
Primjeri i scenariji korišteni tijekom radionice pomogli su mi razumjeti pojmove financijske pismenosti.	5	5	4.35	0.81
Sadržaj radionice bio je dobro organiziran i lako razumljiv.	5	4.5	4.15	0.93
Radionica je pružila korisne informacije koje mogu primijeniti u stvarnom životu.	5	5	4.85	0.37
Radionica je povećala moje razumijevanje važnosti i primjene financijskog planiranja u svakodnevnom životu.	5	5	4.85	0.37
Ovu radionicu ocjenjujem ocjenom.	5	5	4.70	0.47

Standardne devijacije su relativno niske za četiri postavljene tvrdnje (SD=0.37 ili SD=0.47). Svi ispitanici su dali istu ocjenu 5 (SD=0) na prvo postavljeno pitanje o korisnosti radionice za vlastito učenje o financijskoj pismenosti. Međutim za tvrdnje o primjerima i scenarijima korištenim tijekom radionice i organizacije radionice standardna devijacija je nešto veća (SD=0.81; SD=0.93) što ukazuje na veći raspon odgovora.

Sudionici su svoje mišljenje o raznim aspektima radionice mogli izraziti putem tri pitanja otvorenog tipa. Na pitanje „Napišite što ti se sviđjelo u ovoj radionici?“ odgovorili su svi učenici. Analizom odgovora o tome što su sudionici najviše cijevali u radionici identificirane su kategorije: timski rad,

crtanje, kvaliteta nastave, temu i sadržaj radionice, stjecanje novog znanja o financijama i opće zadovoljstvo radionicom. S obzirom na odgovore neki od njih su svrstani u više kategorija jer su učenici nabrajali što im se sve svidjelo.

TABLICA 2. KATEGORIZACIJA ODGOVORA UČENIKA NA PITANJE „NAPIŠITE ŠTO TI SE SVIDJELO U OVOJ RADIONICI?“

Kategorija	N	%	Primjer odgovora
Timski rad i druženje s novim ljudima	8	40,0	„Zato što smo radili zajedno i bilo je zabavno pričati sa novim ljudima. :)“
Crtanje	3	15,0	„Svidjelo mi se crtanje“
Kvaliteta nastave	4	20,0	„Svidjelom mi se što je sve bilo dobro objašnjeno, zadatci su bili zanimljivi, nisu bili pre lagani ali kad nam nešto nije bilo jasno nastavnica je odmah pomogla.“
Tema i sadržaj radionice	7	35,0	„Svidjelo mi se što sada znam osnove financijske pismenosti.“
Stjecanje novog znanja o financijama	7	35,0	„Svidjelo mi se u ovoj radionici sve.“
Opće zadovoljstvo radionicom	5	25,0	

Timski rad i druženje s novim ljudima istaknulo je 40 % učenika. Kreativne aktivnosti i crtanje kao omiljena aktivnost ističe 15 % sudionika. Kvalitetu nastave i podršku nastavnika pohvalilo je 20 % sudionika koji posebno ističu jasna objašnjenja i pomoć kad je bila potrebna. Sudionici (35 %) su pohvalili zanimljivost teme i kvalitetu sadržaja radionice, a njih 35 % ističu kako im je radionica pomogla u stjecanju osnovnog znanja o financijama što smatraju korisnim za budućnost. Opće zadovoljstvo radionicom bez isticanja posebnih detalja navodi 25 % sudionika.

Otvorenim pitanjima prikupljene su i informacije o ne zadovoljavajućim aspektima radionice na koje je odgovorilo 19 sudionika. Mišljenje sudionika može se svrstati u nekoliko tema: težina zadataka i potreba za razmišljanjem, dužina trajanja radionice, kompleksnost financijskih definicija i specifičnosti pojedinih opisanih financijskih situacija.

TABLICA 3. KATEGORIZACIJA ODGOVORA UČENIKA NA PITANJE „ŠTO TI SE NIJE SVIDJELO U RADIONICI?“

Kategorija	N	%	Primjer odgovora
Težina zadataka i potreba za razmišljanjem	7	36,8	„Nije mi se svidjelo to što smo morali puno razmišljati“
Dužina trajanja radionice i organizacija	2	10,5	„Vrijeme, treba nam više vremena.“

Kompleksnost financijskih definicija	2	10,5	„Nije mi se svidjelo zadatak radionice. Po meni je bio logičan i vrlo lak po pitanjima. Nisu mi se svidjele i teže definicije vezane za financije.“
Specifičnosti pojedinih opisanih financijskih situacija	3	15,8	„Nije mi se svidjelo puno zadataka i pitanja.“
Ništa ne navode	8	42,1	„Ništa, sve mi je bilo dobro.“

Sudionici (36,8 %) su izrazili nezadovoljstvo zbog težine zadataka i razine intelektualne zahtjevnosti potrebne za rješavanje zadataka. Na dužinu trajanja radionice kako bi se temeljitije obradio materijal i na probleme s grupnom dinamikom požalilo se 10,5 % sudionika. Na kompleksnost financijskih definicija požalilo se 10,5 % sudionika. Pojedinačni odgovori su ukazivali na specifičnost pojedinih opisanih financijskih situacija (15,8 %) dok njih 42,1 % nije imao negativne komentare i izrazio je potpuno zadovoljstvo radionicom.

Na pitanje otvorenog tipa kojemu je bio cilj saznanje preferencija sudionika u vezi budućih radionica koje bi sudionici voljeli pohađati odgovorilo je 18 sudionika. Odgovore na postavljena pitanja mogu se podijeliti u pet tema: detektivske radionice, likovne radionice, matematičke i financijske radionice, specifične radionice. Detektivske radionice voljelo bi pohađati 33,3 % sudionika, likovna radionice 11,1 %, matematičke i financijske radionice 11,1 %, japanske i sportske radionice 11,1 %, radionice slične ovoj 33,3 % te bilo koje radionice 5,5 %.

TABLICA 4. KATEGORIZACIJA ODGOVORA UČENIKA NA PITANJE „ŠTO TI SE NIJE SVIDJELO U RADIONICI?“

Kategorija	N	%	Primjer odgovora
Detektivske radionice	6	33,3	„Volio bih ići na još detektivskih radionica.“
Likovne radionice	2	11,1	„Likovni i detektivi.“
Matematičke i financijske radionice	2	11,1	„Ovakve o financijskim problemima i matematičkim problemima.“
Specifične radionice	2	11,1	„Voljela bih ići na japanske radionice.“
Slične radionice	6	33,3	„Voljela bih ići na radionice slične ovoj.“
Bilo koje radionice	1	5,5	„Bilo kakve.“

4. Diskusija

Prema analizi provedene ankete potvrđene su sve hipoteze. Najvišim ocjenama ocjenjen je sadržaj, korisnost informacija i utjecaj na razumijevanje financijskog planiranja. Veći raspon mišljenja vidljiv je u primjerima i scenarijima korištenim tijekom radionice te organizaciji radionice. Sudionici najviše cijene timski rad, kvalitetu nastave i podršku nastavnika te praktične komponente radionice temeljene na financijskoj pismenosti. Element koji je posebno istaknut je kreativna aktivnost, crtanje. Glavni izvor nezadovoljstva sudionika je povezan sa težinom zadataka i razine intelektualne zahtjevnosti iako je svaka grupa sa svojim članovima uspješno riješila zadanu financijsku situaciju s mnoštvom različitih savjeta kako poboljšati svoju financijsku situaciju (tablica 5.).

TABLICA 5. JAKE I SLABE STRANE RADIONICE

Jake strane	Slabe strane
Interaktivnost i praktično iskustvo	Težina zadataka
Razvijanje timskog rada i suradnje	Količina razmišljanja potrebna za zadatke
Kreativne aktivnosti	Kompleksnost financijskih definicija
Kvaliteta nastave i podrška nastavnika	Trajanje radionice
Zanimljiva tema i sadržaj	Specifične poteškoće u grupnoj dinamici
Stjecanje osnovnog znanja o financijama	Specifičnosti vezane za financijske situacije
Korisnost za budući život	

Provedenom anketom osnovnoškolski učenici izrazili su zainteresiranost za financijsku pismenost kao što je u istraživanju autorice Primorac Krmpotić (2020) pokazana velika zainteresiranost srednjoškolaca. No, s obzirom na veličinu grupe sudionika bilo bi dobro provesti radionice s većim brojem sudionika različitih matematičkih predznanja i različite dobi kako bi se moglo analizirati zadovoljstvo radionicom i rješavanja zadanih situacija s obzirom da su neka od istraživanja pokazala kako društvene igre povećavaju financijsku pismenost učenika (Reisdorfer-da-Silva i sur., 2025). Međutim, potrebno je provesti longitudinalna istraživanja kojom će se utvrditi usvojenost znanja i vještina kroz radionice koje učenici primjenjuju u svakodnevnom životu te svakako surađivati s relevantnim agencijama i udrugama u Republici Hrvatskoj koje kontinuirano provode istraživanja o financijskoj pismenosti osnovnoškolaca i srednjoškolaca te na temelju njihova saznanja o nedostacima i izazovima u financijskom znanju učenika osmišljavati radionice. Primjerice, provedbom istraživanja Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga (Kovačević, 2025) utvrđeno je

kako osnovnoškolci imaju problem s pojmom budžeta te razlikom između štednje i ulaganja. Upravo na temelju ovih adresiranih problema potrebno je osmisliti financijske primjere primjerene uzrastu na temelju kojega će usvojiti navedene pojmove. Na ovakav kontinuirani način rada temeljen na relevantnim pokazateljima dobit će se adekvatni metodičko didaktički resursi koji će pridonijeti osnaživanju učenika u donošenju odluka i odgovornom financijskom ponašanju.

S obzirom da je obitelj ta koja ima najveću ulogu u financijskom obrazovanju djeteta bilo bi dobro uključiti i roditelje u aktivnosti provođenja radionica (Rachmadyanti, 2023) te naravno radionice i interaktivne igre uvrstiti u školske kurikulume (Sagita i sur. 2023). Kako bi igre bile zanimljive, prilagođene uzrastu i atraktivne u njihovo osmišljavanje mogu se uključiti i sami učenici (Halloluwa i sur. 2017) na ovaj način razvijat će kreativnost, a znanje će biti temelj na račun kojega će same igre osmisliti.

„Financijska detektivska igra“ jedan je od učinkovitih načina podizanja svijesti i razumijevanja financijskih pojmova kod mlađih generacija. Kombiniranjem teorije i stvarnih primjera u kojima je potrebno riješiti problem potiče timski rad i kreativnost. (Bruhn i sur. 2013)

5. Zaključak

Financijska pismenost ključna je za gospodarsku stabilnost i rast svake zemlje. Sve veća odgovornost pojedinca za vlastito blagostanje povećava potrebu za usvajanjem znanja o financijskim znanjima i vještinama za upravljanje osobnim i obiteljskim financijama. Kako bi se osigurala kvalitetitna edukacija i učinkovitiji programi potrebno je uložiti trud, kreativnost a rezultat svega bi bila bolja financijska pismenost društva. Radionica "Financijska detektivska igra" provedena je u učionici šestih razreda osnovne škole no, ona se može uz jednostavne preinake provoditi u svim nižim i/ili višim razredima osnovne škole i srednje škole.

Iskazivanjem interesa za sudjelovanjem na sličnim radionicama ukazuje na potrebu za kontinuiranim obrazovanjem o financijskoj pismenosti. Pri tome je važno obratiti pozornost na povećanje vremena trajanja radionice te izradu edukativnih materijala i resursa koji će pomoći sudionicima u razumijevanju kompleksnijih financijskih definicija i koncepata. Osmišljavanjem novih scenarija koji bi pokrili širi spektar financijskih situacija osiguralo bi još bolju kvalitetu edukacije. Važno je interaktivnim metoda omogućiti praktičnu

primjenu znanja koje pomažu sudionicima boljem razumijevanju financijskih koncepata (Amagir i sur., 2018; Elonge, 2013). Pri tome treba pripaziti na prilagodbu postavljenih matematičkih dijelova zadataka različitim razinama znanja i sposobnostima učenika kako bi se osigurala optimalna razina izazova za svakog pojedinca (Amagir i sur. 2018).

Literatura

- [1] Amagir, A., Groot, W., Maassen van den Brink, H., Wilschut, A. (2018). A review of financial-literacy education programs for children and adolescents. *Citizenship, Social and Economics Education*, SAGE, pp. 56–80.
- [2] Barbarić, D., Lučić, A. (2018). Financijska pismenost i odgovorna potrošnja u svakodnevnom životu. *Narodne novine*, Zagreb, pp. 1-2.
- [3] Brimble, M., Blue, L. (2015). A holistic approach to financial literacy education. *ACRN Journal of Finance and Risk Perspectives*, 4(3), pp. 34-47.
- [4] Bruhn, M., De Souza Leao, L., Legovini, A., Marchetti, R. C., Zia, B. H. (2013) The impact of high school financial education: Experimental evidence from Brazil. *World Bank Policy Research Working Paper*, 6723. Washington, DC: World Bank.
- [5] Elonge, M. (2013). An Evaluation of Financial Literacy in Elementary Schools towards Financial Education Enhancement: A Case Study of Baltimore Public Schools. *Literacy Information and Computer Education Journal*, 4(4), 1283–1291. <https://doi.org/10.20533/licej.2040.2589.2013.0170>
- [6] Federal Reserve (2024). <https://www.federalreserve.gov/econres/ifdp/index.htm>
- [7] Ferković, D. (2021). NOVAC materino uputstvo za upotrebu. Dijana Ferković, obrt za poslovno savjetovanje, vl. Dijana Ferković, Brodski Drenovac
- [8] Halloluwa, T., Halloluwa, T., Vyas, D., Usoof, H., Bandara, P., Brereton, M., & Hewagamage, K. (2017). *Designing for Financial Literacy: Co-design with Children in Rural Sri Lanka*. , 313-334. https://doi.org/10.1007/978-3-319-67744-6_21.
- [9] Kovačević, V. (2025, March 17). Hanfa: Učenici osnovnih škola imaju relativno visoko financijsko znanje. *Financije.hr*. <https://financije.hr/hanfa-ucenici-osnovnih-skola-imaju-relativno-visoko-financijsko-znanje/> (18.11.2025.)
- [10] Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja – PISA centar (2014). PISA 2012 Financijska pismenost. Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja
- [11] Nanda, H., Yudhistiro, K., Putri, S., Oktavia, G., & Mustofa, M. (2023). Preparing for the future: Enhancing financial literacy for elementary school students. *Community Empowerment*. <https://doi.org/10.31603/ce.10196>.
- [12] NEFE, National Endowment for Financial Education & the Council for Economic Education (2021). *Financial Education Policy Convening Initiative* <https://www.nefe.org/initiatives/financial-education-policy-convenings/Financial-Education-Policy-Convening-Events-Summary--EBOOK.pdf>
- [13] Primorac Krmpotić, M. (2020). Financijska pismenost – Jedan od temelja poduzetničkog učenja. *Obrazovanje za poduzetništvo - E4E*, 10(1), 189–204. <https://doi.org/10.38190/ope.10.1.2>
- [14] Rachmadyanti, P. (2023). Financial Literacy Learning Strategies in Elementary Schools. *KnE Social Sciences*. <https://doi.org/10.18502/kss.v8i8.13295>.
- [15] Reisdorfer-da-Silva, R. C., Kalinca Léia Becker, K. L., Mendes Vieira, K. (2025). *The impact of board games on the financial literacy of public-school students*, *Journal of Behavioral and Experimental Economics*, Volume 114, ISSN 2214-8043, <https://doi.org/10.1016/j.socec.2024.102331>.
- [16] Remund, D. L. (2010). Financial Literacy Explicated: The Case for a Clearer Definition in an Increasingly Complex Economy. *The Journal of Consumer Affairs*, Vol. 44, No. 2, pp 276-294
- [17] Sagita, L., Ilma, R., Putri, I., Charitas, R., & Prahmana, I. (2023). *Promising research studies between mathematics literacy and financial literacy through project-based learning*. *Journal on Mathematics Education*. <https://doi.org/10.22342/jme.v13i4.pp753-772>.
- [18] The Organisation for Economic Co-operation and Development (2023). *OECD/INFE 2023 international survey of adult financial literacy*. <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/56003a32-en.pdf?expires=1715257366&id=id&accname=guest&checksum=1634DA364E0A7986231282DDAA0D2615>
- [19] The Jump\$tart Coalition for Personal Financial Literacy (2021). *National Standards for Personal Financial Education*. https://www.jumpstart.org/wp-content/uploads/2023/04/2021_Natl_Standards_Downloadable_final.pdf
- [20] Thomas, P., Mulyono, K. B. & Setiaji, K. (2016). The Roles of Financial Knowledge, Motivation and Self Efficacy on the Influence of Financial Education toward Financial Literacy. *Dinamika Pendidikan*, 11(2), 149-157.
- [21] U.S. Department Of The Treasury (2019). *Federal Financial Literacy Reform Coordinating and Improving Financial Literacy Efforts* <https://home.treasury.gov/system/files/136/FFLRCoordinatingImprovingFinancialLiteracyEfforts.pdf>
- [22] Vlada Republike Hrvatske (2021). Nacionalni strateški okvir financijske pismenosti potrošača za razdoblje od 2021. do 2026. godine. NN 68/2021 (23.6.2021.), Vlada Republike Hrvatske
- [23] Zait A., Bertra P.E. (2014). Financial Literacy – Conceptual Definition and Proposed Approach for a Measurement Instrument. *Journal of Accounting and Management*, vol. 4 , no. 3, pp 37-42